

К 329(092)/С 85 П

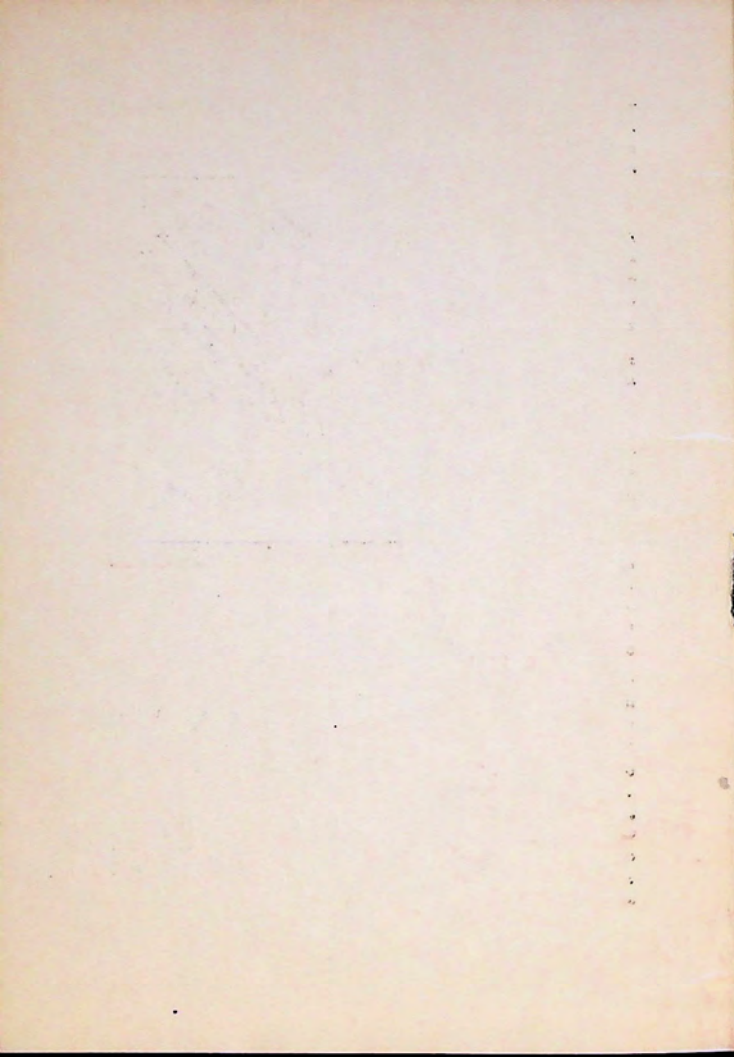

120000086707

— ОГРАДИТЕЛЕН ОУЧЕР — ОГРАДИТЕЛЕН ОУЧЕР —

**ПЕТЪР
СТРЕЛКОВСКИ**

ЙОРЛАНКА КОНСТАНТИНОВА

Път през столетиего

кратък библиографичен
очерк

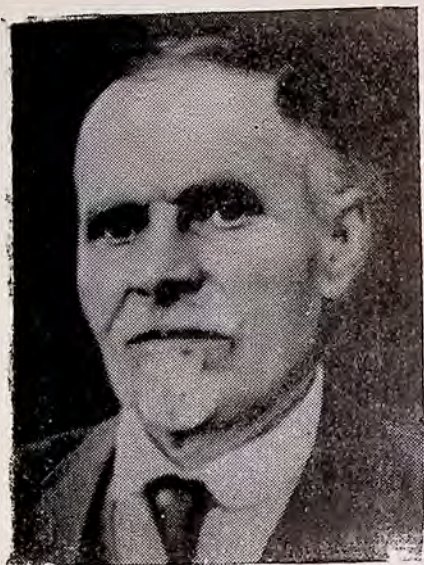
Русе — 1970 г.

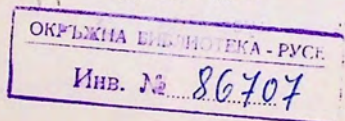
12159

329/4972/БКП/042/ + 92

К - 329/092/
С 855

П. СТРЕЛКОВСКИ
на 65 години

120000086707

ПЪТ ПРЕЗ СТОЛЕТИЕТО

Преди 100 години на 27. IV. 1870 година се роди в сгушеното балканско село Старилковци — Габровско, Петър Стрелковски — видния трибун и деец на работническата класа в гр. Русе.

Родната къща е малка, едва побира голямата челяд — седем деца и трима родители. Нарозете, софрата, няколко гърнета и бакърени съдове, това е наредбата на бедната селска къща. Пръстените паници с постна чорба бързо се изгребват с дървените лъжици. Обикновено хлябът не стига.

Майката по цял ден тъче на стана, за да облече децата, а бащата — от тъмно до тъмно — търчи из градините.

Ненавършил още 7 години Петърчо — най-големият син, става добър помощник на родителите си. Води на паша добитъка, носи вода и дърва на майка си, а когато завършва прогимназиалното образование баща му казва:

— Ех, сине, време е вече и ти да припечелваш по някой лев, виждаш тежко се живее на село.

Малкото момче изглежда с обич по-малките си братчета и сестричета, спира поглед на майка си и баща си, очите се пълнят със сълзи и той се усмихва, за да скрие мъката си. След ден-два с шарена торбичка през рамо, той се отправя към големият град на Дунава — Русе.

Пазари се за чирак в богатите русенски семейства Кълбаков, Гълъбков и сие Сапунови. Неизгряло още слънцето, а той вече е на крак. По цял ден тича и работи за парче хляб, а господарите живеят охолно без да рабо-

тят. Още оттогава се поражда омразата му и протеста срещу богатите.

Няколко години след това той отива да отбие военната си служба във Варна. Сред моряците вече гори огъня на революцията. Тук той за пръв път, заедно с най-добрия си другар Руси Минчев чува да се говори за социални несправди и за човешката несправедливост. Три години сред борческите моряци са достатъчни, за да прегърне младият човек завинаги социалистическите идеи.

В 1892 година той отново се завръща в гр. Русе и постъпва като котляр в жп работилница.

Тежко се диша отровният въздух в старите непригодни помещения, осветявани от газените лампи. Работният ден продължава по 12—13 часа, а заплатите се получават на два-три месеца по веднаж. Младият прогресивен работник се вълнува от жестоката експлоатация. Скоро се сдружава с по-будните работници и младежи на града, с които споделя социалистическите идеи, врязали се дълбоко в ума и сърцето.

В 1893 година се организират първите социалистически дружинки в гр. Русе, а само след няколко месеца и групата „Комуна“. Той е в центъра на групата. Посещава всички събрания и жадно поглъща всяка дума на ораторите. Заедно със своите другари Никола Пенев, Иван Троенски и Никола Начев, често разговарят за борбата, която трябва да се поведе срещу потисниците.

— Пролетариата ще получи своето освобождение, само ако се води организирана борба, казва Иван Троенски.

Всички са убедени в това. Иван Троенски с огнената си реч и Петър Стрелковски с топлата си усмивка и убедително слово обикалят работниците, разговарят с тях, печелят ги за социалистически идеали. На 13 март 1896 година те първи основават работническата социал-демократическа организация в гр. Русе. Членовете на та-

Партийният комитет в Русе, ръководил борбата
против общоделците 1901—1903 год.

В първата редица на седналите третият от ляво
на дясно П. Стрелковски

зи организация са огняри, котляри, ковачи, шивачи, обушари и др. Повече от работниците са с малки заплати и често гладуват.

По инициатива на партийната организация се открива кооперативен стол „Спартак“ с управител Петър Стрелковски.

Скоро той става средище на всички прогресивни хора в града. „Нашият Странджа“, както често казват работниците, няма да ни остави да умрем от глад. На всички е открита сметката на кредит и гласувано доверие.

На сбирките, които редовно се провеждат, изучават основите на научния социализъм. Столът става център на социалистическата пропаганда и приятен отдиш за трудещите се с хубавите си и разнообразни програми.

Когато Петър Стрелковски отново се връща в жп тракция, там вече има много прогресивни работници, прегърнали идеите на комунизма.

Ежедневното е тежко. Изцапан и изморен, задушаващ се в големия парен котел, той излиза за малко да поеме въздух, да почине и побъбре с другарите си. Обикновено усмихнат и разговорлив, той приклеква до другарите си, поглежда ги закачливо и пита:

— Защо въздишате, така ще е докато не поведем организирана борба за осемчасов работен ден и за неделна почивка.

— И това ще стане, отговаря намръщен работник, ако все така продължава живота.

По това време Петър Стрелковски е млад и спретнат момък. Сладкодумен и весел, той бързо се сприятелява с бедното семейство на Никола Тоневи, в което живее. Често им говори за силата на организираната борба на работниците и еснафите, за техните задачи в предстоящата им борба с буржоазията, за осемчасов работен ден, и за осигуряване на неделната почивка. Цялото семейство го обича и се гордее с вдъхновения борец за правда и ща-

стлив живот, най-много го обича младата девойка Петра-на — най-голямата дъщеря, която свързва живота си с него.

По това време в гр. Русе се подготвя издаването на вестник „Избирателна борба“. За редактор е определен Петър Стрелковски. Първите броеве на вестника излизат през 1902 година. Заради статии, които рушат устоите на буржоазната държава, той е осъден на година и половина затвор.

През 1903—1904 година група работници подготвят пиесата „На дъното“ от Максим Горки. За пръв път се поставя въпроса, жена да излезе на сцената. Не е лесно в това време да се реши такъв въпрос. Всички се питат: коя ще бъде? Коя ще намкри кураж да пристъпи обществените норми и порядки на тогавашното общество? Стрелковски иде на помощ. Неговата жена ще участва в пиесата в ролята на Василиса Карповна. С това тя ще покаже, че е нов човек, който съзнателно руши традициите и лицемерния буржоазен морал.

След много труд и упорита работа върху изграждането на образите, настава денят на представлението. Салонът е препълнен. Представлението преминава при голям успех. Публиката аплодира артистите-самодейци.

След слушане на завесата, без да се разгримира Петра Стрелковска бърза да се прибере при малкия си син Любомир. Два наред в града се говори за това събитие.

* * *

Годините минават, борбата продължава. Животът става тежък. След първия им син Любомир, се ражда втория — Венелин, после дъщеря им Свобода и по време на Февруарската революция — най-малкият син — Светослав.

С много лишения и труд те успяват да построят малка къща в бедния работнически квартал „Тракцията“. Не-

доимъкът, лишенията стават постоянни спътници на голямото семейство Стрелковски, в което освен децата, живеят роднини и племенници, дошли да се учат и работят в големия град.

По-възрастните железничари и кварталци още помнят акациите и големите клонести дървета пред работилницата. Там, под сянката на дърветата, леко излегнали, се хранят работниците. Сред тях са Петър Стрелковски, Стоян Павлов и Иван Гаджанов. Погледите и вниманието на всички е насочено към бай Петър. Колко оживени и интересни са споровете и разискванията между тесните и ширски социалисти, по време на обедните почивки.

Десетият конгрес на партията състоял се в Русе 1903 — в четвъртата редица от ляво на дясно — вторият — П. Стрелковски

— Ние трябва да водим не само икономическа, но и политическа борба, казва Петър Стрелковски. Да се бо-

рим срещу опортюнизма и общоделците, които подценяват работническото движение и искат само частични икономически подобрения.

Тези въпроси бяха поставени на Десетия конгрес на партията. Русенската партийна организация начело с Димитър Анастасов, Петър Стрелковски, Н. Начев и П. Делирадев повеждат сериозна борба срещу общоделството и опортюнистите и дават тон със своите принципили изказвания на Десетия конгрес на партията за разцеплението и за изграждане на единна революционна партия на работническата класа.

Същата година се основава и младежкото социалдемократическо дружество „Максим Горки“, в което влизат най-будните и революционно настроени младежи. И тук в първите редици е смелия и безстрашен борец Петър Стрелковски.

Русенският пролетариат създава професионални организации, в които дейно участие взема и Петър Стрелковски, като член на Окръжния комитет на партията. Първите стълкновения и неудачи на партийната организация и професионалните организации се изживяват по време на стачките през 1905, 1906 и 1907 г. на столарите, железаро-коларите, железничарите и др., които показват, че липсата на единство в борбата носи само поражение за работническата класа.

През този период сред железничарите в Русе съществуват три професионални организации: Транспортният съюз — ръководен от тесните социалисти начело със Стрелковски, подръжник на революционното движение; железничарски съюз изцяло под влиянието на широките социалисти и Локомотивната организация, обидняваща работниците по движението. Всяка от тези професионални организации пропагандира идеите си, и по свой път организира своята дейност. Водят се ожесточени спорове. Разногласията отслабват силите на работниците. Голяма помощ на железничарите в борбата за разобличаване на

широките социалисти, които пропагандират класово сътрудничество, оказва ръководството на русенската партийна организация — Димитър Анастасов, Найдено Киров и Александър Атанасов.

Заради огромната дейност, която Петър Стрелковски разгръща сред работниците в Русе и като инициатор за създаване на общия работнически синдикален съюз, той е избран за делегат на Десетия конгрес на транспортните работници и на Дванадесетия обединителен конгрес през 1911 година, проведен под ръководството на Георги Димитров.

В изборите за общински съветници през 1911 година, по предложение на Партията той е поставен за общински съветник заедно с ръководителите на русенската партийна организация Александър Атанасов, Найдено Киров, Димитър Анастасов, Георги Токушев и др.

Деведнадесетият конгрес на партията състоял се в Русе през 1912 год. — първата редица от ляво на дясно — осмият до детето — П. Стрелковски

Тежко се живее по време на Първата световна война. Пораженията на фронта създават несигурност и негодувание от политиката на буржоазното правителство, което не мисли за българския народ. Мъжете и синовете мрат по бойните полета, а в градовете и селата децата мрат от глад и студ.

Жените от стария „Беден квартал“, както го наричат тогава русенци, с деца връще и лозунги излизат на протестна демонстрация пред тогавашната община. Към тях се присъединяват и жените от останалите бедни квартали. Начело на манифестацията е Пена Кубратова, след нея Катина Анастасова, Петрана Стрелковска, Иванка С. Пейчева, Тошка Руско п. Рускова, Дона Богатинова, Веса Иванова и др. Те без страх издигат протестен глас против войната, искат да се върнат мъжете от фронта и да се даде хляб на децата им.

Петър Стрелковски заедно с русенските работници възторжено приветства Великата октомврийска социалистическа революция и вярва в нейната победа и новото социалистическо общество.

През студените зимни дни на 1919 година до късно през нощта мъждукат слаби светлини в беча на Петър Стрелковски. Тук се събират изтъкнати комунисти и работнически дейатели, които обмислят план за действие на транспортната стачка, окриляни от победата на Октомврийската социалистическа революция.

По цяла нощ, завита в дебел шал, Петрана Стрелковска обикаля около къщата. Тревожно се вижда в сенките по улиците и най-малкия шум кара сърцето ѝ да замира

от страх. Нощните заседания завършват успешно. Стачката започва. Начело е Петър Стрелковски.

24 декември 1919 година. Тази паметна дата и досега още помнят възрастните железничари и техните семейства от квартал „Тракцията. Работниците от ж. п. работилница и депо с песни и лозунги напускат работните си места, а навън ги посрещат ръководителите — Александър Атанасов, Найдено Киров и Димитър Анастасов. Гръмко ура се разнася над гъстите колони. В първите редици заедно с ръководителите на партийната организация безстрашно крачат и Петър Стрелковски, Стоян Павлов, Иван Иванов, Петър Манафов, Ради Еламов, Иван Александров и други водачи на стачката.

Демонстрантите смело и уверено пробиват полицейските кордони и стигат до сборния пункт — игрището на болницата, посрещнати възторжено от хиляди граждани. На митинга говорят представители на трите професионални организации. Решението е, всяка организация да се свърже със централните си ръководства и така да действа. Локомотивната организация от София се обажда в Русе и уверява, че няма никаква стачка и всички трябва да се върнат по местата си.

Въпреки колебането, транспортният съюз успява да вземе връх, начело с тесните социалисти. Стачката се обявява и с всеки ден се разраства.

На 26 декември стачниците са обградени от въоръжени кавалеристи начело с полковник Кямилев. Воят се знаменно, издигат се лозунги, размахват се бичове, свистят изстрели над главите на работниците. Полковник Кямилев властно се провиква:

— Решавайте, стачка или работа! Ако продължавате така, имам заповед да ви мобилизирам в казармата.

Проехтява гласът на Стрелковски:

— Другари, не се поддавайте на провокациите на войската и полицията, ще се борим до победа!

На 27 декември стачката обхваща всички железни-

чари в страната. Настъпват тежки, но славни дни за русенските железничари. В града плъзват полицейски патрули, които арестуват всички стачници. Заедно с работниците стачкува и целият квартал „Тракцията“.

В тези бурни дни Петър Стрелковски, Стоян Павлов, Иван Иванов и Ради Еламов са неуловими. Навсякъде намират другарски прием, навсякъде думите им са огнени и зоват към тежка и продължителна борба.

Петрана Стрелковска и Иванка С. Пейчева, заедно с по-будните жени в квартала, организират събиране и раздаване помощи на стачкуващите семейства. Обхождат всички къщи, окуражават по-слабите жени, вдъхват им сила и вяра в победата на стачката. Жените гонят стражарите, крият мъжете си и не им позволяват да станат стачкоизменници.

55 дни русенските железничари стачкуват. Повечето от тях останаха верни до края на борбата. След потушаване на стачката по-голяма част от работниците бяха върнати на местата им. Затвориха се вратите на ж. п. тракция за Петър Стрелковски, Стоян Павлов, Иван Иванов, Ради Еламов, Иван Александров, Страшимир Монов, Крум Черноглавов и още много други верни синове на Партията. Семействата им са обречени на глад и нищета.

Създадената революционна ситуация много умело се използва от ръководството на Партията, за широко въвеждане на трудещите се в предизборната борба, която доведе до избиране на Русенската комуна през 1920 г. В нейното тригодишно съществуване Стрелковски с цялата си душа и сърце работи за осъществяване на много социални проблеми, които станаха същност и живот на русенските комунисти, радост и надежда за работниците в града.

Остра икономическа криза обхваща страната в края

на войната. През 1921—1922 година много от работниците са изхвърлени на улицата. Безработицата и гладът зоват към масови стачки и протести. Следващата година Партията поема курс на въоръжена борба против капитализма. Започва изграждането на бойни групи и военна подготовка. Отговорник в ОК на Партията по военните въпроси е Минчо Якимов. Особено голяма и опасна е дейността му през 1923—1925 година. Той възлага задача на Петър Стрелковски, Сотир Пейчев и Булгуржиев от Гагала да организират бойни групи в работническите квартали и ж. л. работилница. Полицията е вече по дирите им. Първо арестуват Минчо Якимов. След известно време задържат Стрелковски и Сотир Пейчев, като ги отвеждат в казармата на V полк, а оттам ги прехвърлят в Обществена безопасност, където се подготвя тяхното ликвидиране. В килията на циментовия под са налягали комунисти и земеделци. Някои от тях едва дишат, пребити от бой. Семейството на Стрелковски го търси по всички участъци. Една сутрин дъщеря му Свобода, със свое другарче, застава пред обществената безопасност и моли за свикване с баща си. Дежурният стражар свирепо отблъсква малкото момиче с една плесница. Един сподавен плач кара хората да се обръщат и гальовно да утешават разплаканото дете. Освободен след известно време, Стрелковски се озовава в Дряново на работа във вагонната фабрика „Здравина“, където само за няколко месеца организира стачка.

Малко по-късно са арестувани ръководителите на русенската партийна организация Александър Атанасов, Найдено Киров, Георги Токушев и др. Два дни преди кръвното злодеяние на цанковистите, те са освободени, като два пъти дневно се разписват в обществената безопасност.

Привечер на 24 април 1925 година подло из засада са убити пламенните пролетарски трибуни — Александър Атанасов, Найдено Киров, Филип Раковски, Минчо Топалов и др.

По една щастлива случайност Петър Стрелковски, който е вече в Дряново, се спасява. В тези дни на тежко крушение, душата му плаче над непоправимото, за невъзвратно изчезналите работнически трибуни. Косите му побеляват, но духът не пада. Изгонен от Дряново, той се връща в Русе. Полицията продължава да вилнее, къщата му е под постоянно наблюдение и проверки. За три години той 6 пъти е уволняван и многократно арестуван. Нищета и мизерия царят в бедната къща на видния работнически деятел. Другарката му Петра Стрелковска проявява сила и необикновено самообладание. В най-тежките моменти, когато и хляб няма, предана на делото, тя подпала си крие купчина позиви и бюлетини, които разнася на определените места.

От рано сутрин докъсно през нощта тя пере чужди дрехи, превита над коритото във влажния беч. Малките ѝ слаби ръце са подуты, просмукани целите от горещата вода. Нощем я болят, не може да ги свие, но тя не се оплаква.

В тези тежки години на безработица само големият син Любомир от време на време печели по нещо, но той вече си има семейство, а другите трима са ученици. Храната е недостатъчна и слаба, а за облекло не може да се говори. Недохранените деца, които живеят във влажната изба, са слаби и болнави.

Дойде ли лятната ваканция, вместо почивка и курорт, те тръгват по фабриките, за да изкарат по някой лев за храна и учебници. Особено крехко е здравето на любимата му дъщеря — Свобода. Още не съмнало и малкото момиче тръгва към фабриката. Баща ѝ я изпраща до портата, засмените му очи потъмняват и той с болка шепне:

— Малкото ми крехко момиче, как ще изкараш сред тежкия отровен въздух на тютюневата фабрика. Това е съдбата на всички работнически деца. . .

На следващата година Венелин и Свобода са в последния клас на гимназията, а Славчо — в прогимназията.

та. Положението е неудържимо. Единият поне от тях трябва да работи, за да могат да живеят. Късно вечерта се събират, за да решат кой да напусне училището. В първият момент баба Петрана казва:

— Вили непременно трябва да завърши образованието си.

— А какво ще кажеш за Свобода, пита бай Петър.

Обикновено в такива моменти той гледа устремено пред себе си и мисли. . . Не, децата в никакъв случай не трябва да напускат училище, все някак ще ги изкараме.

След това решение, сякаш камък пада от сърцето на бедните родители. Близки хора на семейството — комунисти, вземат дъщерята в София, за да завърши гимназия.

Само за няколко години русенската партийна организация отново укрепва и застава начело на борбата, която води работническата класа.

На 20 февруари 1927 година се основава легална организация на работническата партия в гр. Русе със секретар Стрелковски.

Кой от русенските работници през тези години не познава и помни Петър Стрелковски. Малко прегърбен от глуда и побоищата, с топли засмени очи, които сгриват сърцата на работниците и им вдъхват вяра в победата. Мустаците и малката остра брадичка допълват представата за болшевика-революционер. Затова много често работниците от квартала го наричат „Нашият Калинин“.

Петър Стрелковски е първият учител по марксизъм и комунизъм на работниците от Тракцията, захарната фабрика, фабрика „Труд“, Петрол и др. и на целия квартал. Той учи и възпитава работниците и младежите от целия град да бъдат предани на борбата и Партията.

Колко много обичаше младежите, колко много вярваше в техните сили. Нямаше акция, в която да не участва младежката група, която работеше фактически под неговото ръководство.

Във фабриките, из квартала, в дома си, в парка, където често се събират, на лейката пред портата, той с часове убедително говори как трябва да се организират протестите срещу безработицата и защо трябва да се води борба за икономическа и политическа свобода.

— Да организираме масово протестно движение срещу надигания се терор в страната, това е сега най-важна задача, казваше той. С какво възторжено чувство той декламира стиховете на Ботев. И как прекрасно и възторжено чертае бъдещето пред младежите. В такива моменти очите му са озарени от светлината и вярата в победата на социалната революция.

Около къщата дебнат вечно полицаи. Затова пък децата му от малки стават най-добрата охрана на дома. Когато се провеждат у тях заседания или пък се укриват важни партийни материали, те са на пост. Владеем отлично шифъра и щом забележат отдалеч съмнително лице — сигнализират. С голяма бързина другарите се прехвърлят през задната портичка в съседите и оттам на улицата по определен план, всеки се укрива.

Могат ли да се изброят теглата, които преживява този смел работнически трибун. Арестуват го, бият го, разпитват го, като секретар на организацията, който оглавява цялата партийна работа, но той мълчи. След един такъв разпит, на другия ден му привързват камък на врата и го дават в Дунава. Наблизо работници-колячи от залханата чули шума, изтичват и го опасяват.

В навечерието на 1-ви май 1928 година, в един слънчев ден в беча са събрани група другари, за да решат как ще чествуват Първи май — международния ден на труда. Отдалеч децата забелязват, че към тяхната къща приближават полицаи и веднага сигнализират. Петрава Стрелковска бързо се втурва в мазата и докато другарите бягат пред стобора, тя успява да укрне позивите, грабва червеното партийно знаме, което е на масата, готово за празника, оглежда го с любов и се чуди къде да го скрие.

ОКРЪЖНА БИБЛИОТЕКА - РУСЕ

Инв. № 86707

Влизат синовете Венелин и Светослав. Внезапна мисъл прояснява лицето ѝ. Тя ги хваща, завива знамето около кръста на едного от тях, дава им палтата и поръчва да играят в ловния парк, никому да не показват знамето и вечерта късно да се върнат.

Знамето е спасено. На Първи май то волно се вее, привързано на високите акации на ветеринарната лечебница. Сутринта работниците от квартала с червени китки в ръце, празнично се поздравяват, стискат ръцете си и бързат за работа.

Дейността на Петър Стрелковски е тясно свързана с Руско Попхристов, Петър Караминчев и Георги Токушев. От 1902 до 1920 година той е уволняван 19 пъти и два пъти съден по закона за защита на държавата.

* * *

Паметни ще останат за Тракцията изборите през 1931 г. и 1932 година. В парламентарните избори 1931 година Партията гласува със сребърната бюлетина, като определя за народни представители Цоню Калчев, П. Булгурджиев, Нено Бърденски, Петър Стрелковски и Симеон Бойчев, а през 1932 година изборите са за общински съветници, в листата на първо място е името на Петър Стрелковски.

Цели седмици наред Стрелковски организира работниците и младежите в предизборната борба. В кръчмата на „Заробеңата“ се провежда голямо изборно събрание, на което говори фашисткният оратор — Йордан Йорданов. Речта му често се апострофира от работниците. Накрая взема думата бай Петър. Той смело и аргументирано разобличава политиката на буржоазното правителство и зараждащия се фашизъм. Всички го аплодират. Така събранието се превръща в трибуна на работническата Партия, която разяснява предстоящите задачи и борбата на работническата класа против буржоазията.

След събранието охраната и полицията в тъмнината нападат бай Петър и му нанасят тежък побой. Работниците едва успяват да го измъкнат от ръцете им и да го занесат в къщи, целия пребит, окървавен, със счупени ребра.

Рано сутринта, вярната другарка на Стрелковски мие кървавия калдъръм на къщата и през сълзи пее, за да не видят полицаите, които дебнат край портата, горчивата болка, която свива сърцето ѝ.

Десетина дни преди изборите той е арестуван. Въпреки че ръководителя го няма, задачите успешно се изпълняват. Няколко дни преди изборите квартала осъбва с много разпръснати бюлетини, позиви и лозунги. Домът на Стрелковски е под наблюдение и полицейска охрана. Печатните материали и последните обирки се пренасят в къщата на Страшимир Монеv.

Денят на изборите се превръща в празник на квартала. Въпреки строгите полицейски мерки работническият квартал гласува с бюлетината на комунистите. Късно вечерта, когато се броят бюлетините на различните партии, комунистите тържествуват. Най-много бюлетини за работническата партия в гр. Русе, дава квартал „Тракцията“, затова и ръководителите по него време наричат Тракцията „Крепостта на Партията“.

От 1935 година русенската партийна организация започва да осъществява новия болшевишки курс на действие. Създава се народен фронт за сплотяване на всички прогресивни сили против настъпващия фашизъм, и преодоляване на левосектанския курс. Петър Стрелковски като член на ОК на Партията активно се включва в изграждане на единния фронт против фашизма.

Организираната борба на работниците кара правителството да вземе крути и безпощадни мерки. Много от ръководителите на Партията са изпратени на концлагер. Петър Стрелковски на 66 години е интерниран в Момчилград — с. Чорбаджийско. След едногодишно престояване там, го изпращат пеш до Несебър, където са интернирани

и неговите другари. Болното му сърце едва издържа. Организмът му е съвсем изтощен. Ревматизмът е сковал краката му. Другарите му полагат големи грижи за него, но пътуването става невъзможно. Изостанал назад, сам със стражара, който е на кон, той разговаря. Изглежда, че думите са били силни и правдиви, защото полицаят слиза от коня и го поставя на седлото. В лагера го посрещат сърдечно другарите му Ардашес Асланялен, Моско Мъсев, Тодор Павлов, Сава Гановски, Йордан Милев и др. Всички се грижат за стария другар, но условията са лоши. През тези две години глада, студа и мизерията си казват думата. Разболява се тежко от бронхопневмония. Лекарската помощ е незначителна. За да не умре в концлагера, го връщат в Русе.

Най-после останал почти без сили, с преброени дни живот, той се завръща в своя дом. Отново е сред близките си. Въпреки полицейския надзор, другарите му идват да го видят.

Облегнат на възглавницата, той със същата усмивка, която всички помнят, разговаря с другарите си. Въздухът не стига, сърцето спира, поема си въздух и продължава:

— Другари, войната започва, бъдете уверени, че победата ще бъде там, където е Съветският съюз. Той е силен и непобедим. Как ми се иска да поживея, за да видя новото, което иде, за което толкова години се борих.

Тежко е да гледаш как си отива един смел трибун и борец. Вечните му спътници — мизерията и глада не го оставят и в края на живота му. Синовете му, дъщеря му, зет му — са безработни. За семейството на Стрелковски вратите навсякъде са затворени.

Съвсем скромна, почти оксъдна е храната му в последните дни на живота му. Пари за лекарства и лекари няма. Доктор Никола Ковачев — социалист, не го забравя. Преглежда го, дава наставления за лечението му, остава пари за лекарства.

На 24 август 1939 година завинаги се затврят очите на Петър Стрелковски, чийто поглед и огнено слово запали в сърцата на хиляди хора, пламъка на революционната борба, която с нищо не се гаси.

* * *

Този ден в Тракията е тихо. Хората се срещат и шепнешком повтарят — бай Петър почина!

През целия ден пристигат на групи работници от много фабрики и работилници, хванали в грубите си мъжки ръце по няколко стърка червени цветя.

Полицейските агенти се смесват с почитателите на Стрелковски. Те знаят, че погребението може да се превърне в протестна демонстрация, затова са на поста си. Свещеникът разбира положението и набързо прочита молитва. Пред ковчега застава Александър Ковачев.

— . . . Другари, днес ние се прощаваме с нашия любим другар бай Петър — виден трибун и работнически деец на гр. Русе . . .

Агентите се раздвижват, опитват се да прекъснат словото. Но . . . погледите на всички работници са устремени, пронизващи, силните им ръце са готови да унищожат всеки, който дръзне да наруши последното сбогуване с един от най-изтъкнатите ръководители на русенския пролетариат.

— . . . Да следваме борческия път на Петър Стрелковски, отеква гласът на оратора. Изведнаж като под команда се вдига гора от мъжки ръце, здраво свили юмруци. Това е обещанието на работниците да водят борбата до победния ѝ край.

* * *

8 септември 1944 година. Вестителите на свободата — Съветските воини са на нашия бряг.

Фабричната сирена на жи. тракция свири продължително. Това е сигнал, че работниците трябва да напуснат работните си места, за да посрещнат братята освободители.

300 души железничари, възпитани от Партията и Петър Стрелковски в стройни колони с песни, лозунги и знамена потеглят към града. На улица „Мостова“ те срещат първите Съветски воини. Здравите работнически ръце с мощно „ура“ понасят във въздуха джипката със съветските хора, понасят Свободата и новата летопис, името на която днес е Социализъм.

Пред героичната борба и всеотдайност на столетника Петър Стрелковски ние свеждаме чела. Той ще живее вечно и ще вдъхновява поколенията към подвиг и саможертва пред Великото дело на Свободата и Комунизма.

Ползвани източници

1. Окръжен музей — Русе, протоколи, решения, бюлетени, отзиви, снимки от 1900 до 1905 год.

2. Гьонов Г. и Петров К.: — Известия на окръжен музей—Русе, тн. 1, ет 1964 г., стр. 153—193.

3. Радков Из. — Известие на Окръжен музей, кн. 2—1906 г., стр. 109—132.

4. Бекчиев Дойчо — спомени—Окръжен музей Русе.

5. Известие на Висшата партийна школа при ЦК на БКП, бр. 20, стр. 20—34.

7. 50 години Профсъюз на работниците от транспорта и стопанствата, издания на ЦСПС, 1960 г. — София.

8. Коджейков Д. — Революционно профсъюзно движение в България, профиздат, София, 1957 год.

9. 100 години железници — ДВЗ „В. Коларов“ и пристанище Русе—1966 година—Русе

10. Борбата на Русенската партийна организация против капитализма и фашизма.

Русе, 1966 година, стр.10—14.

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

86707

ПРОВЕРЕН 2006г.

ПРОВЕРКА 1996

ПРОВЕРЕН - 2017

